

СТАНОВИЩЕ

От проф.д.ик.н. Невяна Кръстева, Стопански факултет
За дисертационния труд на проф.д-р Десислава Йорданова за придобиване на
научната степен „доктор на науките“

Настоящото становище е изготвено във връзка със Заповед на Ректора на СУ
„Св.Кл.Охридски“ РД 38- 462 от 27 юли 2022г.

Обща характеристика на дисертационния труд

Представеният за защита дисертационен труд на проф. д-р Десислава Йорданова за присъждане на научната степен „доктор на науките” е посветен на ролята на университета за развитието на технологично предприемачество сред български STEM студенти. Дисертационният труд е написан и представен на английски език и е в обем от 342 стр. (в т.ч. 311 стр. основен текст и 31 стр. приложения). Структуриран е в увод, три глави, заключение, списък на използваните информационни източници и две приложения. Използвани са общо 439 заглавия на английски език, с което авторът показва добро познаване на научната литература по изследваната проблематика. Съдържанието е визуализирано с помощта на 22 фигури и 54 таблици в основния текст и 62 таблици в Приложение 2. Реализирани са 14 публикации по темата в реномирани български и чуждестранни научни издания.

В увода се дискутират актуалността и значимостта на изследването, обектът и предметът, целите и задачите на изследването, изследователската теза, обхватът на изследването, изследователската методология, източниците на информация, полезността, оригиналността и ограниченията на изследването. Актуалността на темата на дисертационния труд произтича от необходимостта от по-добро разбиране на процеса на технологично предприемачество в неговата цялост и влиянието на университета върху различни етапи от този процес. Технологичното предприемачество има важна роля за икономическото развитие, а STEM студентите са важен източник на за бъдещо израстване в технологични предприемачи. Темата кореспондира с търсенето

на отговор на значимия въпрос за насърчаването на предприемаческата активност сред младежите. Обект на изследване са нагласите, намеренията и поведението за развитие на технологично предприемачество сред български STEM студенти, а предмет - влиянието на фактори, свързани с университета, върху нагласите, намеренията и поведението за развитие на технологично предприемачество сред български STEM студенти. Целта на изследването, така, като е дефинирана в увода на дисертационния труд, е „да се идентифицират фактори, свързани с университета, които влияят на нагласите, намеренията и поведението за развитие на технологично предприемачество сред български STEM студенти“ (стр. 20). Целта е конкретизирана в 5 изследователски задачи, които дават възможност на автора да постигне формулираната цел и да разгледа цялостно избраната тема. Изследването в дисертационния труд се основава на научната теза, че „фактори, свързани с университета, влияят върху нагласите, намеренията и поведението за развитие на технологично предприемачество сред български STEM студенти“. Защитата на научната теза се осъществява чрез проверката на 23 работни хипотези.

Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Първата глава представя четири теоретични направления, които изграждат концептуалната основа на изследването на влиянието на университета върху технологично предприемачество сред български STEM студенти. Предприемачеството е разгледано като процес и са представени различни модели на предприемаческия процес. Разгледана е същността на технологичното предприемачество като специфичен вид предприемачество и са представени неговите специфични характеристики. Изяснена е взаимовръзката между институционалната среда в университета и предприемачеството сред студентите, преподавателите и служителите в университета. Представена е същността на предприемаческия университет и са систематизирани елементите и факторите за развитие на предприемаческия университет.

Втора глава представя обзор на литературата относно индивидуалните и университетските фактори, влияещи на предприемаческите нагласи, намерения и

поведение. Идентифицираните индивидуалните детерминанти на предприемаческите нагласи, намерения и поведение включват демографски характеристики; нагласи, психологически характеристики; човешки капитал; социален капитал и ролеви модели. Университетските детерминанти на предприемаческите нагласи, намерения и поведение, идентифицирани от предишни емпирични изследвания, са обучението по предприемачество; различни видове подкрепа от университета за развитие на предприемачеството; постижения в научноизследователската дейност на университета; предприемаческите нагласи на академичния състав; успешни ролеви модели в университета; връзки на университета с бизнеса.

Предложените четири концептуални модели на изследването се основават на теоретичната рамка и обзора на литературата по темата. Те представят влиянието на предприемачески нагласи на университетските преподаватели, обучение по предприемачество, подкрепа за развитие на идеята, постижения в научноизследователската дейност на университета и връзките с бизнеса върху етапите на процеса на технологично предприемачество. Въз основа на предложените концептуални модели са формулирани са 23 работни хипотези.

В трета глава подробно е описана методологията на изследването. Анализът на контекста на изследването разкрива редица недостатъци в средата за развитие на предприемачеството, както и ниско ниво и слабо икономическо въздействие на предприемаческата активност в България. Авторът стига до заключението, че е необходимо българските университети по-активно да предоставяне на обучение по предприемачество на своите студенти, както и да се трансформират в предприемачески университети. В тази глава са представени методите за събиране на данни, характеристиките на извадката, променливите, използвани в емпиричния анализ и методите за анализ на данните.

В четвърта глава са представени резултатите от проведеното емпирично изследване. Получените резултати разкриват, че според изследваните студенти университетите не предоставят достатъчно подкрепа за развитие на бизнес идеи и за развитие на нов бизнес. Изследваните университетски фактори имат различни ефекти върху различните етапи на предприемаческия процес. Идентифицирани са фактори,

свързани с университета, които стимулират преминаването през етапите на предприемаческия процес.

Оценка на получените научни и научно-приложни приноси

В процеса на изпълнение на целта на докторската дисертация, чрез решаването на посочените научноизследователски задачи с помощта на методологическия инструментариум, авторката реализира редица научни и научно-приложни приноси. Приемам систематизираните от авторката научни приноси, свързани с обогатяването на теорията и създаването на концептуални модели, описващи влиянието на фактори, свързани с университета, върху етапите на предприемаческия процес сред STEM студенти, както и изработването на инструментариум за изследване на нагласите, намеренията и поведението за развитие на технологично предприемачество сред STEM студенти. Съгласна съм с научно-приложните приноси, свързани с полученото ново знание за ролята на университета за развитие на технологично предприемачество сред български STEM студенти. Към труда могат да се отправят отделни незначителни бележки, които обаче не могат да повлияят цялостната положителна оценка. Изключително удовлетворяващо е и публикуването на резултати от изследването в специализирани издания, чрез което той вече получава научно признание от академичната общност.

Убедено ще гласувам „за“ избирането на проф. Йорданова да „доктор на науките“.

Дал становището:

Проф.д.ик.н. Невяна Кръстева

София 28.08.2022г.